

Judicial Processes in Addressing Plagiarism in Iran (With Emphasis on the Preliminary Stage)

Safar Beigzadeh

Assistant Professor, Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IranDoc), Tehran. Iran; Email: beigzadeh@irandoc.ac.ir

Behrooz Rasuli

Assistant Professor, Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IranDoc), Tehran. Iran; (Corresponding Author), Email: rasuli@irandoc.ac.ir

Received: 2024-10-17	Revised: 2025-04-18	Accepted: 2025-05-17	Published: 2025-05-17
Citation: Beigzadeh, S., & Rasuli, B. (2025). Judicial Processes in Addressing Plagiarism in Iran (With Emphasis on the Preliminary Stage). <i>Library and Information Science Research</i> , 15(1), 131-152. doi: 10.22067/infosci.2025.90247.1222			

Abstract

Introduction: Plagiarism, particularly within academic and research contexts, represents a substantial global challenge, including in Iran. Defined as the appropriation of another individual's work or ideas without appropriate acknowledgment, plagiarism constitutes not only a breach of ethical standards but also a legal offense in many jurisdictions. The widespread availability of digital technologies and the internet has facilitated easier access to and reproduction of content, thereby contributing to the increased incidence of plagiarism. This practice significantly impedes intellectual and creative advancement by discouraging original authors from pursuing innovative ideas, due to insufficient legal protection and recognition of their contributions. While academic institutions frequently address plagiarism through internal, non-judicial mechanisms—such as institutional policies and disciplinary measures—the formal legal avenues for addressing plagiarism in Iran remain comparatively underexplored. This paper aims to examine the judicial procedures applicable to plagiarism cases within the Iranian legal system, with a particular focus on the preliminary stages of litigation. Specifically, the study seeks to address the following research questions: What legal provisions and regulatory frameworks exist in Iran to combat plagiarism? Which judicial bodies possess the jurisdiction to adjudicate such cases? What are the procedural steps for initiating legal complaints, and how is the offense of plagiarism substantiated before the courts? Finally, what legal penalties are imposed upon individuals found guilty of committing plagiarism?

Methodology: This study adopts a descriptive-analytical methodology, a widely utilized research design in legal scholarship. It involves a comprehensive analysis of existing Iranian legal frameworks governing intellectual property rights, with a particular emphasis on the treatment of plagiarism in relation to literary and artistic ownership. A purposive sampling strategy was employed to select legal texts and scholarly works that directly address the study's research objectives. The primary sources of data include foundational legislative instruments such as the Law for the Protection of Authors, Composers, and Artists (1969), the Law on Translation and Reproduction of Books, Journals, and Scientific Works (1974), as well as

©2025 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

relevant procedural statutes, including the Civil Procedure Code and the Criminal Procedure Code. The analytical process is structured into three distinct stages: (1) a comprehensive review of the relevant legal texts, accompanied by the compilation of key annotations; (2) the systematic identification and categorization of these texts based on their pertinence to the research questions; and (3) the interpretive analysis of their content to formulate responses to the central inquiries guiding the study.

Findings: The findings underscore two principal legal avenues through which plagiarism may be addressed in Iran: criminal and civil procedures. In the criminal context, the primary objective is punitive, with sanctions typically including imprisonment or monetary fines. Criminal cases are adjudicated either by the general criminal courts, which operate nationwide, or, in Tehran, by the specialized Culture and Media Court (Branch 35), which is tasked with handling cases involving intellectual property violations, including instances of plagiarism. The criminal process generally commences with the submission of a formal complaint to law enforcement authorities or the judiciary, followed by preliminary investigations to assess the sufficiency of evidence for further legal action. A significant legal provision in this context is the classification of plagiarism under the category of "private rights" within Iranian criminal law. This designation implies that legal proceedings cannot be initiated *ex officio* and must instead be triggered by a complaint from the aggrieved party. Furthermore, the complainant retains the right to withdraw the complaint at any stage, which consequently leads to the dismissal of the case. In contrast, civil proceedings primarily aim to provide restitution to the victim for damages incurred as a result of plagiarism. Civil claims related to plagiarism are typically brought before general civil courts or, alternatively, through Dispute Resolution Councils, which operate nationwide. These proceedings generally focus on securing financial compensation for tangible losses suffered by the claimant, including lost income or reputational harm. However, pursuing civil litigation entails considerably higher expenses than criminal proceedings, as court fees are often calculated based on the monetary value of the damages sought. Consequently, individuals contemplating civil action for plagiarism must carefully evaluate the potential benefits of obtaining compensation against the substantial financial costs involved. The study further examines the criteria employed in determining plagiarism under Iranian law. A central consideration is whether the limited use of copyrighted material without prior authorization, particularly for purposes such as criticism, commentary, news reporting, education, scholarship, or research. In the Iranian legal context, fair use is regulated under specific provisions of the Law for the Protection of Authors, Composers, and Artists. For instance, the quotation of a limited portion of a copyrighted work for educational or scholarly purposes, provided it is properly cited, may be considered lawful. Conversely, the reproduction of substantial portions of a work, or any use that adversely affects the market value or potential of the original work, is more likely to constitute plagiarism. Additionally, the scope and significance of the material reproduced are critical factors; Iranian law does not necessitate the duplication of an entire work for an act to be deemed plagiarism. The unauthorized use of a "substantial part"—evaluated in terms of either length or importance—can suffice to establish an infringement. Moreover, judicial proceedings in Iran exhibit comparatively lower transparency in addressing cases of plagiarism than in other areas of intellectual property law, such as trademark or patent disputes. Although a legal framework is in place, a significant number of authors and creators remain unaware of their rights or the legal mechanisms available for

seeking redress in cases of plagiarism. As a result, most plagiarism-related conflicts are resolved through non-judicial channels, including mediation or administrative penalties imposed by academic institutions. However, these extrajudicial measures often lack the binding authority required to effectively deter recurrent violations, thereby underscoring the importance of the judicial process—an avenue that remains largely underutilized.

Discussion and Conclusion: The study concludes that although Iran possesses a comprehensive legal framework for addressing issues related to plagiarism, substantial challenges persist concerning accessibility, public awareness, and the practical effectiveness of the system. A significant number of authors, researchers, and creators remain unaware of their rights under existing intellectual property laws, and the judicial procedures available for addressing instances of plagiarism are neither widely understood nor frequently utilized. In contrast, non-judicial mechanisms—such as disciplinary measures implemented by academic institutions—are more commonly employed; however, these approaches lack the legal enforceability and deterrent capacity that formal judicial rulings offer. The research recommends enhancing awareness among content creators and researchers regarding their legal rights and the mechanisms available to seek judicial remedies for plagiarism. Moreover, it advocates for further comparative studies to examine how other jurisdictions manage their judicial processes. Improving the transparency and efficiency of these procedures may increase the likelihood that victims will pursue legal redress and could serve as a stronger deterrent against future acts of plagiarism.

Keywords: Plagiarism, Judicial Process, Intellectual Property, Copyright Law, Fair Use, Iran.

دسترسی آزاد

پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی

<https://infosci.um.ac.ir>

مقاله پژوهشی

فرایندهای قضایی در رسیدگی به سرقت علمی در ایران (با تأکید بر مرحله بدوی)

صفر بیگزاده

استادیار گروه حقوق اطلاعات، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)، تهران، ایران. beigzadeh@irandoc.ac.ir

بهروز رسولی

استادیار گروه سیاست اطلاعات، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)، تهران، ایران (نویسنده مسئول)، rasuli@irandoc.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۷/۲۶	تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۱/۲۹	تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۲۷	تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۲/۲۷
استناد: بیگزاده، صفر و رسولی، بهروز (۱۴۰۴). فرایندهای قضایی در رسیدگی به سرقت علمی در ایران (با تأکید بر مرحله بدوی). پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۵(۱)، ۱۳۱-۱۵۲. doi: 10.22067/infosci.2025.90247.1222			

چکیده

مقدمه و اهداف: سرقت علمی به‌عنوان چالشی اصلی در پژوهش و علم، نه‌تنها از نظر اخلاقی بلکه به‌عنوان جرم قانونی شناخته می‌شود. این عمل، که به‌معنای استفاده غیرمجاز از آثار دیگران بدون ذکر منبع است، می‌تواند به خلاقیت آسیب بزند. در ایران، قوانین و مقرراتی برای پیشگیری و پیگیری سرقت علمی وجود دارد، اما روند قضایی آن کمتر مورد پژوهش قرار گرفته است. این پژوهش به بررسی فرایندهای قضایی در رسیدگی به سرقت علمی در ایران، با تأکید بر مرحله بدوی، می‌پردازد.

روش‌ها: این پژوهش با رویکرد توصیفی تحلیلی انجام شده است و از طریق بررسی قوانین و مقررات مرتبط با حقوق مالکیت فکری در ایران، فرایندهای قضایی را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. داده‌های این پژوهش از طریق تحلیل متون قانونی و مقررات قضایی مرتبط با سرقت علمی و مالکیت فکری گردآوری شده و به‌صورت هدفمند انتخاب شده‌اند.

یافته‌ها: در ایران، سرقت علمی از طریق فرایندهای کیفری و حقوقی قابل پیگیری است. فرایندهای کیفری با طرح شکایت در دادگاه‌های عمومی کیفری و دادسرای فرهنگ و رسانه آغاز می‌شود، که هدف اصلی آن مجازات مرتکبان است. در فرایندهای حقوقی، تمرکز بر جبران خسارت‌های مادی به پدیدآورنده است. تشخیص سرقت علمی پیچیده است و نیازمند بررسی معیارهای مختلفی مانند استثناهای قانونی و استفاده منصفانه از آثار است.

بحث و نتیجه‌گیری: با توجه به پیچیدگی‌های موجود در قوانین مالکیت فکری و فرایندهای قضایی مربوط به سرقت علمی در ایران، این پژوهش به لزوم آگاهی بیشتر پژوهشگران از حقوق خود و راهکارهای قضایی موجود برای پیگیری این تخلفات تأکید دارد.

اصالت: رسیدگی به سرقت علمی در فرایندهای قضایی ایران موضوعی است که در پژوهش‌های دانشگاهی کم‌تر مورد توجه قرار گرفته است، شاید به این دلیل که شمار شکایت‌ها در این زمینه اندک هستند و آن هم به دلیل نبود آگاهی کافی در این زمینه است. این مقاله برای نخستین باید این فرایندها را پژوهیده است.

کلیدواژه‌ها: دستبرد ادبی، مالکیت فکری، فرایند قضایی، حقوق مؤلف، استفاده منصفانه

مقدمه

پیشرفت و توسعه علم، ادب، هنر و فناوری از دغدغه‌های کلیدی بسیاری از جوامع امروزی بوده و هست. به این منظور، در بسیاری از کشورها مجموعه قوانینی تصویب می‌شوند که با حمایت از حقوق نوآوران، خلاقان، و پدیدآوران، برای مدت‌زمانی مشخص، بتوانند به این پیشرفت‌ها کمک کرده، از آنان پشتیبانی کنند (Halliday, 1987). مجموعه این قوانین و مقررات امروزه تحت‌عنوان «حقوق مالکیت فکری»^۱ مطرح می‌شوند. مالکیت فکری دو مقوله کلیدی دارد: مالکیت صنعتی و مالکیت ادبی و هنری. درحالی‌که موضوع مالکیت صنعتی اختراعات، نام‌ها و نشان‌های تجاری، طرح‌های صنعتی و رازهای تجاری است و قواعد ویژه خود را دارد،^۲ مالکیت ادبی و هنری از آثار ادبی، هنری، علمی، فرهنگی و آموزشی حمایت می‌کند (Wassom, 2015).

طبیعی است که هر زمان قانون یا مقرره‌ای تصویب شود، ممکن است برخی از رفتارها و اعمالی که پیش از تصویب در حالت اباحه انجام می‌شدند، جرم‌انگاری گردیده، غیرقانونی شمرده شوند. در حقوق مالکیت فکری یکی از این پدیده‌های مجرمانه تازه، «سرقت علمی»^۳ است. بر پایه تعریفی که دانشگاه آکسفورد (University of Oxford, 2023) از سرقت علمی ارائه کرده، سرقت علمی فعلی است که در آن، کسی اثر یا ایده منبع/کس دیگری را، با یا بدون رضایت پدیدآور اصلی، به‌عنوان اثر یا ایده خود معرفی و آن را به نام خود (به شکل اثری مستقل یا درون اثر دیگری) منتشر می‌کند. گفتنی است که سرقت علمی از دیدگاه اخلاقی، به‌ویژه اخلاق پژوهش، نیز فعلی ناپسند است و یکی از مصادیق کج‌روی‌های دانشگاهی^۴ به شمار می‌رود. امروزه همه دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی سرقت علمی را ناپسند می‌دانند و سیاست‌ها و خط‌مشی‌های فراوانی درباره آن منتشر کرده‌اند (Nelson & Stepchysyn, 2007). ولی افزون بر پدیده‌ای غیراخلاقی، بر پایه قوانین مالکیت فکری، سرقت علمی امری غیرقانونی است و در بیشتر کشورهای جهان یک جرم به شمار می‌رود.

ازاین‌رو، هدف کلیدی این نوشته، کندوکاو و شناسایی فرایندهای قضایی در رسیدگی به سرقت علمی در حوزه مالکیت ادبی و هنری در نظام حقوقی و قضایی ایران است. در این راستا، به پرسش‌های کلیدی زیر پاسخ داده شده است:

(۱) چه قوانین و مقرراتی در ایران برای پیشگیری از سرقت علمی وجود دارند؟

1. intellectual property right (IPR)

۲. در قانون تازه تصویب حمایت از مالکیت صنعتی (مصوب ۱۴۰۳/۳/۱) در ذیل فصل دوم با عنوان «نمونه اشیای مصرفی»، این نمونه‌ها نیز در کنار عناوین پیش‌گفته از ماده ۷۴ به بعد مورد حمایت قرار گرفته‌اند. ماده ۷۴ در تعریف نمونه اشیای مصرفی می‌گوید: «نمونه اشیای مصرفی عبارت است از راه‌حل‌های جدید فنی در رابطه با شکل و ساختار محصول یا ترکیبی از آن‌ها که موجب بهبود عملکرد آن می‌شود. نمونه شیء مصرفی، زمانی قابل ثبت است که جدید و دارای کاربرد صنعتی باشد».

3. plagiarism

4. academic misconduct

(۲) کدام مراجع قضایی برای رسیدگی به دعاوی سرقت علمی صلاحیت دارند؟
 (۳) چه مراحل و روش‌هایی برای ارائه شکایت کیفری یا حقوقی و پیگیری پرونده سرقت علمی طی می‌شوند؟

(۴) چه معیارها و شواهدی برای تشخیص و اثبات سرقت علمی در نظر گرفته می‌شود؟

(۵) مجازات‌ها و کیفرهایی که برای مجرمان سرقت علمی در نظر گرفته شده کدام‌اند؟

لازم به ذکر است که این پژوهش به بررسی «پرونده‌ها» مربوط نیست، بلکه به «فرایندهای قضایی» مربوط است که در پرونده‌های سرقت علمی طی می‌شود، چون فرایندهای حاکم عمدتاً «حقوقی» یا «کیفری» هستند، به بررسی فرایند حاکم در این دو حوزه پرداخته شده است. طرح این دو فرایند در کنار هم یکدیگر را تکمیل خواهند کرد و این دیدگاه فراگیر منبع مناسب‌تری برای اهل قلم در ایران است. از سوی دیگر، تمرکز این نوشته بیشتر بر آثار سنتی انتشار، همانند کتاب، مقاله، و پایان‌نامه/رساله است؛ دلیل این امر مبتلا به بودن این موضوعات در حوزه‌های قضایی ایران و دادگاه‌های ذی‌ربط است؛ با این توضیح که به دلایل مختلف، از جمله تازگی داشتن دعاوی مربوط به سرقت علمی در حقوق ایران، و همچنین نو بودن این مفهوم در دانش حقوق ایران (به‌رغم قدیمی بودن برخی از قوانین مربوط به مالکیت فکری)، دعاوی مطروح، خواه در بخش کیفری و خواه در بخش حقوقی، حول سرقت علمی از کتاب، مقاله و پایان‌نامه مطرح می‌شوند.

پیشینه

سرقت علمی از جرائمی است که در عصر کنونی، یعنی عصر فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی رو به افزایش است و یکی از مهمترین دلایل افزایش آن، آسان‌تر شدن دسترسی به آثار و رونوشت‌برداری از آن‌هاست (Evering & Moorman, 2012). در ایران نیز سرقت علمی یا «برداشت بدون مجوز از اثر دیگری»، حسب قوانین و مقررات موجود، جرم شمرده می‌شود. از این‌رو، اگر حقوق کسی یا نهادی در این میان پایمال شود، زیان‌دیده(ها) می‌تواند با کمک گرفتن از سازوکارهای قانونی که در نظام قضایی ایران پیش‌بینی شده، موضوع را پیگیری کند. اگر زیان‌دیده از جرم بخواهد در مقام پیگیری این جرم و درخواست کیفر برای مجرم و یا صرفاً جبران خسارات مادی وارد به خود باشد، فرایندهای غیرقضایی و نیز فرایندهای قضایی در دسترس او قرار دارند. فرایندهای غیرقضایی (که موضوع بررسی این نوشته نیستند) اجمالاً عبارت‌اند از: (۱) فرایند شخصی (سازش و مصالحه)، و (۲) فرایند اداری که در آن‌ها «برداشت بدون مجوز از اثر دیگری» عمدتاً در وزارت عتف، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، و مراکز آموزشی و پژوهشی آموزش عالی، در قالب «تخلف پژوهشی» بر پایه قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی (مصوب ۱۳۹۶/۵/۳۱) و آیین‌نامه اجرایی آن (مصوب ۱۳۹۸/۵/۲۳) مورد رسیدگی قرار می‌گیرد. اما در فرایندهای قضایی که «برداشت بدون مجوز از اثر دیگری» عمدتاً بر پایه قانون حمایت حقوق

مؤلفان و مصنفان و هنرمندان (مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱) و قانون ترجمه، تکثیر کتب، نشریات و آثار علمی (مصوب ۱۳۵۲/۱۰/۶) همچون یک جرم یا رفتار غیرقانونی تلقی می‌شود، هم به لحاظ مبانی و هم به لحاظ آثار و هدف، با فرایندهای غیرقضایی متفاوت است.

با آنکه فرایندهای غیرقضایی اغلب از طریق مؤسسه‌ها و نظام‌های آموزشی و پژوهشی اطلاع‌رسانی می‌شود و پژوهشگران و کنشگران علمی کمابیش با سازوکار آن‌ها آشنایی دارند، فرایندهای قضایی رسیدگی به سرقت علمی در ایران چندان برای آنان روشن و شفاف نیستند. در پژوهش‌های پژوهشگران ایرانی نیز هنوز به شکل ویژه به موضوع فرایندهای قضایی برای پیگیری سرقت علمی پرداخته نشده است. بیشتر پژوهش‌هایی که در زمینه بررسی رویه قضایی دعاوی مالکیت فکری انجام شده‌اند بر علائم تجاری و مسائل مرتبط با کسب و کارها تمرکز کرده‌اند. برای نمونه، نظام‌الملکی (Nezamolmolki, 2022) در پژوهشی در زمینه ارزیابی و امکان‌سنجی مطلوبیت مراجع قضایی استثنایی برای رسیدگی به دعاوی و شکایات حقوق مالکیت صنعتی با تأکید بر حقوق ایران، به این نتیجه رسید که مراجع قضایی استثنایی، به یک شکل، در تمامی کشورها کارآمد نیستند.

امّی (Omami, 2022) نیز به بررسی چگونگی حمایت از مالکیت فکری در رویه قضایی یا همان احکام دادگاه‌های ایران در مقوله علامت تجاری پرداخته است و پرونده‌های قضایی گوناگون در این زمینه را در کتابی گردآوری کرده است. در این کتاب حدود ۳۰۰ رأی قضایی در زمینه علائم تجاری گزارش و تشریح شده است. حبیب‌ا و مشکین آذریان (Habiba & Meshkin Azarian, 2020) نیز مطالعه تجربی رویه قضایی دادگاه‌ها در حوزه علائم تجاری را انجام دادند. آنان با طراحی پایگاه داده و به کمک نرم‌افزار و فنون داده‌کاوی، ارکان و اجزای متنوعی از یک رأی را استخراج و پردازش کردند. پژوهش آنان نشان داد که دعاوی حوزه مالکیت فکری ایرانیان در چهار دسته علامت تجاری، اختراع، طرح صنعتی، و نام تجاری مطرح هستند که در این میان، بیش از ۷۰ درصد دعاوی در زمینه علامت تجاری مطرح شده‌اند. بر پایه یافته‌های این پژوهش، رویه محاکم در خصوص موضوعات و متغیرهای مختلف یکسان نیست. حبیب‌ا و شوشتری (Habiba & Shooshtari, 2020) در پژوهش دیگری داوری‌پذیری دعاوی مالکیت فکری را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که عده‌ای از نظریه انطباق نظم عمومی و داوری‌ناپذیری دفاع کرده‌اند و معتقدند داوری‌پذیری موضوعات مالکیت فکری یک موضوع نظم عمومی است. در مقابل، نویسندگان دیگری با ارائه دلایل، عقیده بر تفاوت بنیادین این دو مفهوم دارند.

روش‌ها

رویکرد این پژوهش برای پاسخ به پرسش‌ها و دستیابی به هدف پژوهش، توصیفی تحلیلی^۱ است.

رویکرد توصیفی - تحلیلی یکی از طرح‌های رایج در پژوهش‌های حقوقی است (Falk, 2015) که به توصیف و توضیح عمیق یک مسئله/ پدیده پرداخته، برای دستیابی به هدف پژوهش، به تحلیل شرایط، بافت، و متون مرتبط می‌پردازد. از این‌رو، در این نوشته، روش مختار، توصیف و تحلیل نظام‌مند داده‌های موجود و تفسیر این داده‌ها به گونه‌ای است که پرسش‌های پژوهش پاسخ داده شوند.

داده‌های پژوهش دربردارنده مجموعه قوانین و مقرراتی هستند که در زمینه مالکیت فکری و فرایندهای قضایی در نظام حقوقی ایران موضوعیت دارند. قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین (مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸)،^۱ قانون آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۰۴)،^۲ قانون آیین دادرسی مدنی (مصوب ۱۳۷۹/۱/۲۱)،^۳ قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان (مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱)،^۴ قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱)،^۵ قانون تجارت (مصوب ۱۳۱۱/۱۲/۳)،^۶ قانون ترجمه و تکثیر کتب نشریات و آثار صوتی و ۱۳۵۲/۱۰/۱۶)،^۷ قانون شوراهای حل اختلاف (مصوب ۱۳۹۴/۱۰/۱۹)،^۸ و قانون مسئولیت مدنی (مصوب ۱۳۳۹/۲/۷)^۹ در شمار کلیدی‌ترین قوانینی هستند که در این پژوهش بررسی شده‌اند.

برای گزینش متون قانونی مرتبط با موضوع پژوهش، از روش نمونه‌گیری هدفمند بهره گرفته شده است. این روش به پژوهشگر امکان می‌دهد تا متونی انتخاب کند که دارای ویژگی‌های مورد نیاز برای پاسخ به پرسش‌های پژوهش باشند. برای انجام این روش، سه گام اصلی برداشته شده است: (۱) مطالعه و بررسی متون قانونی و تهیه یادداشت‌های لازم، (۲) تعیین واحدهای تحلیل و دسته‌بندی آن‌ها بر پایه موضوع‌ها و زیرموضوع‌های مرتبط با پرسش‌های پژوهش، و (۳) تفسیر و تبیین مفهوم، محتوا و مضمون واحدهای تحلیل‌شده و ارائه یافته‌های پژوهش.

یافته‌ها

عمده‌ترین متن قانونی درباره کج‌روی‌های مربوط به سرقت علمی در ایران، فصل چهارم از «قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان» (مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱) است که به «تخلفات و مجازات‌ها» می‌پردازد. باین‌حال، در این فصل به‌روشنی به فرایندهای قضایی اشاره نشده است و پدیدآورانی که تخصص آن‌ها حقوق نیست، دشوار می‌توانند به پیگیری قضایی سرقت علمی بپردازند. در ادامه مهمترین

1. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/92512>
2. <https://dotic.ir/news/5584>
3. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/93368>
4. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/96427>
5. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/845048>
6. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/92349>
7. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/97002>
8. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/952417>
9. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/95202>

مفاهیم و فرایندهای پیگیری سرقت علمی در ایران توضیح داده شده‌اند.

معیارهای تشخیص سرقت علمی

پیش از آنکه به فرایند قضایی رسیدگی به سرقت علمی پرداخته شود، نخست باید دید به درستی تشخیص داده شود که آیا سرقت علمی رخ داده است یا خیر. نخستین مسئله‌ای که پدیدآوران باید به آن توجه کنند، وجود استثنایها و محدودیت‌هایی است که در قوانین مرتبط با حق مؤلف وجود دارند. این استثنایها و محدودیت‌ها در قوانین بیشتر کشورهای جهان پیش‌بینی شده‌اند (Hughes, 2017; Karapapa, 2013; Reichman, 2017; Samuelson, 2017). در ایران نیز در مواد ۷ تا ۱۱ «قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان» این استثنایها و محدودیت‌ها پیش‌بینی شده‌اند. برای نمونه، بر پایه ماده ۷ این قانون، «نقل از اثرهایی که انتشار یافته است و استناد به آن‌ها به مقاصد ادبی و علمی و فنی و آموزشی و تربیتی و به صورت انتقاد و تقریظ با ذکر مأخذ در حدود متعارف مجاز است». از این رو، اگر پدیدآوری در اثر خود، با ذکر منبع، بخشی از یک اثر دیگر را (البته در حد متعارف) آورده باشد، فعل او تخلف قانونی به شمار نمی‌آید. این استثنایها در امور آموزشی، کتابخانه‌ها، مؤسسه‌های علمی و آموزشی، و موارد مشابه نیز وجود دارند. در برداشت از اثر دیگری، رعایت «حد متعارف» اهمیت فراوان دارد و معمولاً تعیین و تشخیص آن در دعاوی مربوط با کارشناسان رسمی دادگستری است.

یکی از مسائل دیگری که باید به آن توجه شود، استفاده منصفانه^۱ است (Depoorter & Parisi, 2008; Nicholson, 2002). با آنکه استفاده منصفانه نیز می‌تواند یکی از استثنایها و محدودیت‌های حق مؤلف در نظر گرفته شود، آوردن همه استثنایها و محدودیت‌ها در متن قانون شدنی نیست. به همین دلیل، یکی دیگر از معیارهای تشخیص سرقت علمی آن است که بهره‌برداری از اثر در قالب استفاده منصفانه نگنجد. در «قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان» ضوابط روشنی برای تعیین حدود استفاده منصفانه نیامده است، ولی به شکل کلی می‌توان چهار اصل فراگیر زیر را برای تشخیص منصفانه بودن استفاده از یک اثر در نظر داشت (Wassom, 2015):

- ۱) هدف از استفاده، یعنی آنکه هدف از استفاده ماهیتی تجاری داشته است یا غیرتجاری؛
 - ۲) ماهیت اثر تحت حمایت قانون؛
 - ۳) مقدار/حجم یا قابل توجه بودن میزانی از اثر که از آن بهره‌برداری شده است، نسبت به کل اثر؛
 - ۴) تأثیری که استفاده از اثر بر بازار بالقوه آن اثر یا ارزش آن اثر گذاشته است.
- نظر به این چهار اصل کلی، اگر استفاده از یک اثر غیرتجاری باشد، به ماهیت اثر خدشه‌ای وارد نکرده باشد، حجم بهره‌برداری از اثر متعارف باشد، یا استفاده از اثر تأثیری بر بازار یا ارزش آن اثر نگذاشته باشد، به احتمال، تعرضی به حقوق پدیدآور نشده است.

نکته دیگر آن است که برای رخداد سرقت علمی نیازی نیست که کل یک اثر رونوشت‌برداری شده باشد، بلکه اگر «بخش قابل توجهی»^۱ از اثر رونوشت‌برداری شده باشد نیز مشمول سرقت علمی است. تعریف بخش قابل توجه روشن نیست و نمی‌توان آن را به شکل عینی تعریف کرد و در این باره، گاه «کیفیت» آنچه برداشته شده است اهمیت دارد، و گاه «کمیت» آن. بنابراین، برای تشخیص سرقت علمی، باید سه شرط زیر برآورده شوند:

- (۱) باید شباهت عینی یا مفهومی میان اثر اصلی و اثر ناقض حق مؤلف وجود داشته باشد؛
 - (۲) بخش قابل توجهی از اثر اصلی باید توسط اثر ناقض حق مؤلف رونوشت‌برداری شده باشد؛
 - (۳) باید میان اثر اصلی و اثر ناقض حق مؤلف پیوندی علی^۲ وجود داشته باشد، به این معنا که مشخص باشد که اثر ناقض حق مؤلف (به میزان قابل توجهی) بر پایه اثر اصلی پدید آمده است.
- از این رو، هنگام تصمیم‌گیری درباره رخداد سرقت علمی باید به موارد گوناگونی که در بالا گفته شد توجه شود. به هر شکل، اگر روشن شود که سرقت علمی رخ داده است، پدیدآوری که حقی از او پایمال شده، می‌تواند این امر را در نظام قضایی و حقوقی ایران پیگیری کند. در ادامه فرایندهای قضایی در این زمینه توضیح داده شده‌اند.

شاخه‌های فرایند قضایی

فرایند قضایی رسیدگی به «برداشت بدون مجوز از اثر دیگری» دوشاخه دارد:

- (۱) فرایند کیفری و (۲) فرایند حقوقی؛ با این توضیح که در فرایند کیفری، درخواست اصلی پدیدآور، اساساً مجازات سارق علمی و به کیفر رسیدن او است؛ اما در فرایند حقوقی، آنچه پدیدآور می‌خواهد تنها جبران خسارت‌هایی است که از راه «برداشت بدون مجوز از اثرش» به او وارد شده است. فرایند کیفری با «طرح شکایت در نزد مرجع کیفری» آغاز می‌شود و فرایند حقوقی با «اقامه دعوا در نزد مرجع حقوقی». گفتنی است که در فرایند کیفری بر پایه ماده ۱۴ قانون آیین دادرسی کیفری، شاکی می‌تواند در کنار درخواست به کیفر رساندن مجرم، جبران خسارات وارد به خود را نیز درخواست کند؛ اما در فرایند حقوقی فقط می‌توان جبران خسارات مربوط را خواست.

مراجع صالح کیفری برای رسیدگی به شکایت از سرقت علمی عبارت‌اند از: (۱) دادگاه‌های عمومی کیفری که در کل کشور وجود دارند، و (۲) دادسرای فرهنگ و رسانه (دادسرای ناحیه ۳۵)، (۳) شورای حل اختلاف فرهنگ و رسانه که دو مورد اخیر در حال حاضر فقط در شهر تهران در دسترس‌اند. با این کیفیت، پدیدآورندگانی که قصد دارند بابت سرقت علمی شکایت کیفری مطرح کنند، در وضعیت قضایی بهتری هستند. مراجع صالح حقوقی برای رسیدگی به دعوای سرقت علمی عبارت‌اند از: (۱) دادگاه‌های عمومی حقوقی، (۲) شوراهای حل اختلاف که هر دو مرجع به فراوانی در کل کشور وجود دارند و البته

1. substantial part

2. causal connection

به‌طور ویژه در تهران، شورای حل اختلاف فرهنگ و رسانه.

شاخصه‌های پیگیری کیفری و حقوقی

پیگیری کیفری و حقوقی در عمل تفاوت‌های عمده‌ای به شرح زیر دارند:

یک) از نظر هزینه‌های آغاز رسیدگی: شکایت کیفری همواره به‌لحاظ هزینه دادرسی از دعوای حقوقی بسیار کم‌هزینه‌تر است. موضوع هزینه‌ها در بخش «هزینه‌های رسیدگی قضایی» در نوشته حاضر مفصل توضیح داده شده است.

دو) از نظر سرعت رسیدگی: به‌لحاظ مقررات حاکم بر دادرسی کیفری و دادرسی حقوقی، دادرسی کیفری از آنجاکه با مقوله جرم ارتباط دارد، همواره با سرعت بیش‌تری جریان می‌یابد و از این‌رو، اگر پدیدآور در پی آن است که زودتر به نتیجه برسد، بهتر است فارغ از توجه به هر عامل تأثیرگذار دیگر، مواجهه با «سارق علمی» را از راه کیفری پیگیری کند.

سه) از نظر نوع مطالبه: در رسیدگی کیفری، پدیدآور می‌تواند علاوه بر درخواست مجازات مرتکب، ضرر و زیان ناشی از جرم را نیز از دادگاه درخواست کند. بر پایه ماده ۱۴ قانون آیین دادرسی کیفری: «شاکي می‌تواند جبران تمام ضرر و زیان‌های مادی و معنوی و منافع ممکن‌الحصول ناشی از جرم را مطالبه کند». همچنین طبق ماده ۱۷ این قانون: «دادگاه مکلف است ضمن صدور رأی کیفری، در خصوص ضرر و زیان مدعی خصوصی [= شاکي خصوصی] نیز طبق ادله و مدارک موجود رأی مقتضی صادر کند، مگر آن‌که رسیدگی به ضرر و زیان، مستلزم تحقیقات بیش‌تر باشد که در این صورت، دادگاه رأی کیفری را صادر و پس‌از آن به دعوای ضرر و زیان رسیدگی می‌نماید». اما در رسیدگی حقوقی، نمی‌توان از مرجع حقوقی خواست که در حکم خود، افزون بر تعیین میزان خسارت، به مجازات سارق علمی نیز حکم بدهد.

چهار) از نظر شیوه رسیدگی: در رسیدگی حقوقی، جریان رسیدگی همواره از دادگاه صالح آغاز می‌شود؛ اما در رسیدگی کیفری، موضوع برای انجام «تحقیقات مقدماتی» نخست از سوی نیروی انتظامی ذی‌ربط، بازپرسی یا دادیاری آغاز می‌شود و در صورت صدور کیفرخواست و قرار جلب به دادرسی از طریق دادگاه کیفری ۲ ادامه می‌یابد.

شروط رسیدگی قضایی

آغاز رسیدگی حقوقی و کیفری، حسب ضوابط قانون آیین دادرسی مدنی و نیز قانون آیین دادرسی کیفری در عین برخی مشابهت‌ها، تفاوت‌هایی نیز دارد و البته درباره رسیدگی به دعوای حقوقی یا شکایت کیفری سرقت علمی برخی شرایط خاص نیز حاکم است.

چه در دعوای حقوقی و چه در شکایت کیفری، شخصی که آغازگر فرایند قضایی است باید اولاً دارای تابعیت ایرانی باشد و ثانیاً افزون بر دارا بودن اهلیت قانونی برای طرح دعوا یا شکایت، واجد «نفع و سِمَت قانونی» در فرایند قضایی باشد. این‌که شخص خودش مستقیماً در دعوا شرکت کند و یا از وکیل

دادگستری کمک بگیرد، وابسته به انتخاب او است و قانون‌گذار ایرانی منعی در این باره مقرر نکرده است. اما در دعوا یا شکایت سرقت علمی دو نکته برای آغاز فرایند قضایی به شکل ویژه مقرر شده است؛ بدین توضیح که اولاً بر طبق ماده ۲۲ قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان «حقوق مادی پدیدآورنده، موقعی از حمایت این قانون برخوردار خواهد بود که اثر برای نخستین بار در ایران چاپ یا پخش یا نشر یا اجرا شده باشد و قبلاً در هیچ کشوری چاپ یا نشر یا پخش و یا اجرا نشده باشد» که اثبات این امر با آغازگر فرایند قضایی است و ثانیاً چون به حکایت ماده ۳۱ قانون مذکور، سرقت علمی، یک جرم خصوصی است که رسیدگی به آن با شکایت شاکی خصوصی (پدیدآورنده) آغاز و با گذشت او موقوف می‌گردد، بر پایه ماده ۱۰۶ قانون مجازات اسلامی: «در جرائم تعزیری قابل گذشت، هرگاه متضرر از جرم در مدت یک سال از تاریخ اطلاع از وقوع جرم، شکایت نکند، حق شکایت کیفری او ساقط می‌شود...». روشن است که گذشت یک سال از تاریخ وقوع سرقت علمی موجب نمی‌شود که دعوای حقوقی برای مطالبه ضرر و زیان پدیدآورنده، مشمول مرور زمان گردد و پدیدآورنده همواره می‌تواند از راه اقامه دعوای حقوقی، جبران زیان خود را که ناشی از سرقت علمی است از مرجع حقوقی بخواهد.

مرجع صالح به رسیدگی

برای آغاز هر فرایند قضایی، آغازکننده باید به مرجع صالح به رسیدگی مراجعه کند. بسته به این که پدیدآورنده در پی شکایت کیفری باشد یا دعوای حقوقی، مرجع صالح به رسیدگی به خواسته او در ایران متفاوت است. درباره دعوای حقوقی، ماده ۱۱ قانون آیین دادرسی مدنی (مصوب ۱۳۷۹/۱/۲۱) مقرر داشته است: «دعا باید در دادگاهی اقامه شود که خوانده در حوزه قضایی آن اقامتگاه دارد و اگر خوانده در ایران اقامتگاه نداشته باشد، در صورتی که در ایران محل سکونت موقت داشته باشد در دادگاه همان محل باید اقامه گردد و هرگاه در ایران اقامتگاه و یا محل سکونت موقت نداشته، ولی مال غیرمنقول داشته باشد، دعا در دادگاهی اقامه می‌شود که مال غیرمنقول در حوزه آن واقع است و هرگاه مال غیرمنقول هم نداشته باشد، خواهان در دادگاه محل اقامتگاه خود، اقامه دعا خواهد کرد». درباره معیار شناخت اقامتگاه شخص حقیقی و شخص حقوقی در ایران دو ماده، یکی در قانون مدنی ایران و دیگری در قانون تجارت ایران وجود دارد. طبق ماده ۱۰۰۲ قانون مدنی ایران: «قامتگاه هر شخصی عبارت از محلی است که شخص در آنجا سکونت داشته و مرکز مهم امور او نیز در آنجا باشد. اگر محل سکونت شخصی غیر از مرکز مهم امور او باشد، مرکز امور او، اقامتگاه محسوب است. اقامتگاه اشخاص حقوقی، مرکز عملیات آنها خواهد بود» و بر پایه ماده ۵۰۴ قانون تجارت ایران (مصوب ۱۳۱۱/۱۲/۳): «قامتگاه شخص حقوقی، محلی است که اداره شخص حقوقی در آنجا است». با این وصف، شخصی که می‌خواهد علیه سارق علمی دعوای حقوقی مطرح کند، اعم از پدیدآورنده یا وکیل یا قائم مقام او، باید اقامتگاه او را بسته به آن که شخص حقیقی است یا حقوقی پیدا کند و آنگاه دعوای خود را در مرجع حقوقی مستقر در آن اقامتگاه اقامه کند. البته ذکر این نکته ضرورت دارد که در اجرای ماده ۱۷۵ و ۱۷۶ قانون آیین

دادرسی کیفری و با تصویب آیین‌نامه نحوه استفاده از سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی (مصوب ۱۳۹۵/۵/۲۴) و متعاقباً ایجاد سامانه ابلاغ و ثنا (به شرح ماده ۱ این آیین‌نامه) امروزه در طرح دعوا علیه اشخاص اولاً فقط به محلی توجه می‌شود که در آن سامانه به‌عنوان نشانی شخص ثبت شده و همین نشانی معیار طرح دعوا علیه اشخاص است و با این وصف، در عمل، مفاد ماده ۱۱ قانون آیین دادرسی مدنی موضوعیت خود را از دست داده است.

اما اگر پدیدآورنده یا وکیل یا قائم‌مقام او در پی شکایت کیفری باشد، ماده ۳۱۰ قانون آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴) مرجع صالح به رسیدگی را این‌گونه مشخص کرده است: «متهم در دادگاهی محاکمه می‌شود که جرم در حوزه آن واقع شود...». با توجه به مفاد ماده ۳۰۱ قانون مذکور که می‌گوید «دادگاه کیفری دو، صلاحیت رسیدگی به تمام جرائم را دارد، مگر آنچه به موجب قانون در صلاحیت مرجع دیگری باشد» و رعایت مفاد ماده ۳۰۲ درباره صلاحیت دادگاه کیفری یک و ماده ۳۰۳ در مورد صلاحیت دادگاه انقلاب، برای شکایت از سارق علمی باید به دادگاه کیفری ۲ محلی رجوع شود که جرم سرقت علمی در آنجا واقع شده است که برخلاف آنچه در خصوص دعوای حقوقی گفته شد، ممکن است چنین محلی اقامتگاه سارق علمی نباشد.

اما اگر حقوق پدیدآوران و صاحبان حق، خارج از مرزهای ایران و در کشورهای دیگر پایمال شده باشد یا آنکه اگر یک ایرانی حقوق یک شهروند در یک کشور دیگر را پایمال کند ترتیب رسیدگی چگونه است؟ طبیعی است که اگر چنین شود، راه‌های گوناگونی برای پیگیری هستند که شناخته‌شده‌ترین آن‌ها پیگیری از طریق یک مرجع جهانی است.

کشور ایران به‌رغم کوشش‌هایی که در این زمینه انجام شده، تاکنون (یعنی تا زمان نگارش و انتشار این نوشته) به کنوانسیون برن درباره مالکیت فکری نپیوسته (Jafarzadeh & Ashna, 2023) و از این‌رو، اتباع ایران الزامی ندارند که در برداشت از آثار متعلق به غیرایرانیان، حقوق مادی و معنوی آن‌ها را بر آثارشان رعایت کنند و در نتیجه، هر ایرانی می‌تواند بدون گرفتن اجازه، از اثرهای غیرایرانیان در آثار خود به هر میزان که بخواهد، کلاً یا جزئاً، استفاده کند و حتی اثر آن‌ها را بدون گرفتن اجازه و یا به‌رغم مخالفتشان در ایران به زبان فارسی ترجمه و یا بازچاپ کند؛ بدون آن‌که بابت این اقدامش به صاحب اثر، وجهی پرداخت کند. روشن است که در چنین وضعیتی، پدیدآورنده خارجی نیز مرجعی برای شکایت از تبعه ایران، چه در ایران و چه در بیرون از ایران ندارد. البته به‌تازگی، برخی از مترجمان ایرانی برای رعایت آنچه «اخلاق کاری» می‌نامند پیش از ترجمه آثار خارجی، از آنان کسب اجازه می‌کنند و گاه این اجازه‌نامه را در آغاز کتاب ترجمه‌شده چاپ می‌کنند و برخی از ناشران ایرانی نیز خود را مقید به رعایت حقوق پدیدآوران خارجی می‌دانند.

بر پایه ماده ۲۲ قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان، حتی اگر یکی از اتباع ایران، اثر خود را برای نخستین بار در ایران به چاپ نرساند، اثر او از نگاه قانون مذکور قابل حمایت نیست و در

نتیجه، هر ایرانی می‌تواند بدون رعایت ماده ۳ و ۴ این قانون و بی‌آنکه مشمول مجازات مقرر در ماده ۲۳ قرار گیرد، مندرجات اثر او را جزئاً یا کلاً منتشر کند و از آن سود ببرد. در چنین حالتی روشن است که دعوای حقوقی تبعه ایران علیه تبعه دیگر ایران در دادگاه‌های حقوقی بابت مطالبه ضرر و زیان نیز به نتیجه نخواهد رسید.

شرایط پیروزی در دعوای حقوقی و کیفری

اول) افزون بر آن‌که در دعوای حقوقی یا کیفری سرقت علمی، خواهان یا شاکی باید شروط عام رسیدگی قضایی، از جمله ذینفع بودن را داشته باشد، برای پیروزی در دعوای حقوق و کیفری تحقق شرایط زیر نیز ضرورت دارد:

الف) اثبات اصیل بودن اثر: در حقوق ایران، مفهوم اصیل بودن (اصالت) با تعبیر «ابتکاری بودن» بیان شده است (Zarkalam, 2019). از منظر حقوق ایران، اصیل بودن اثر از دو جنبه قابل بررسی است: نخست از این منظر که اثر باید از روی اثر دیگری کپی یا برداشت نشده باشد و به تعبیر ماده یک قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان باید از راه دانش یا هنر و یا ابتکار پدید آمده باشد، آن‌هم بدون در نظر گرفتن طریقه یا روشی که در بیان و یا ظهور و یا ایجاد دارد. از این‌رو، اگر طرف دعوای حقوقی یا شکایت کیفری بتواند خلاف نص ماده یک را در نزد مرجع رسیدگی‌کننده اثبات کند، اصیل بودن اثر مخدوش خواهد شد و در نتیجه، شاکی یا خواهان در دعوا یا شکایت خود پیروز نخواهد شد. از منظر دیگر، حتی با اثبات اصیل بودن اثر از نگاه منظر نخست، حسب ماده ۲۲ قانون پیش‌گفته: «حقوق مادی پدیدآورنده موقعی از حمایت این قانون برخوردار خواهد بود که اثر برای نخستین بار در ایران چاپ یا پخش یا اجرا شده باشد و قبلاً در هیچ کشوری چاپ یا نشر یا پخش و یا اجرا نشده باشد».

نکته‌ای که درباره ماده ۲۲ نیاز به تصریح دارد، تمایز میان آثار تألیفی و ترجمه‌ای است. این گمان وجود داشت که چون متن اصلی اثر از هر دو منظر مذکور اصیل نیست، پس پدیدآور اثر ترجمه‌شده در ایران نمی‌تواند در برابر کسی که متن ترجمه‌شده را بدون اجازه از او برداشت کرده، دعوای حقوقی یا کیفری مطرح کند. با آن‌که مفاد ماده ۱، ۳، ۴، ۲۲ و ۲۳ برخلاف این برداشت بود، اما با تصویب قانون ترجمه و تکثیر کتب نشریات و آثار صوتی در ۱۳۵۲/۱۰/۱۶ هرگونه شبهه در این‌باره رفع شد. ماده ۱ این قانون می‌گوید: «حق تکثیر یا تجدید چاپ و بهره‌برداری و نشر و پخش هر ترجمه‌ای با مترجم یا وارث قانونی او است ...».

گفتنی است شرط اصیل بودن اثر با شرط «تازه بودن» یکسان نیست؛ با این توضیح که «ارزیابی اصالت اثر به‌طور شخصی^۱ صورت می‌گیرد: اصالت نشانه شخصیت و نتیجه تلاش آفریننده اثر است؛

درحالی که ارزیابی نو بودن به طور نوعی^۱ صورت می گیرد، زیرا نداشتن معادل و همسان در گذشته تعریف می شود» (Colombet, 1990).

ب) اثبات برداشت غیرقانونی از اثر: بدین معنا که مدعی باید در نزد مرجع قضایی اثبات کند که ناقض حقوق او، نه تنها برای برداشت از اثر او دارای مجوزهای قانونی (ازجمله منصفانه بودن استفاده) نبوده، بلکه خود او یا نمایندگان قانونی وی نیز چنین اجازه‌ای به او نداده‌اند.

هزینه‌های رسیدگی قضایی

هزینه‌های رسیدگی قضایی در دعوای حقوقی یا شکایت کیفری عمدتاً عبارت‌اند از: (۱) هزینه طرح دعوا یا شکایت، (۲) هزینه برگ‌های قضایی و ثبت پرونده، (۳) کارشناسی؛ هرچند که گاه ممکن است هزینه‌هایی دیگر مانند هزینه رفت‌وآمد شهود یا حق‌الوکاله وکیل یا شکای می‌گیرد نیز به این هزینه‌ها افزوده گردد.

شکایت کیفری در مقایسه با دعوای حقوقی این برتری را دارد که هزینه آغاز آن چندان قابل توجه نیست و از این رو، در مواردی که هم امکان طرح دعوای حقوقی وجود دارد و هم شکایت کیفری، و در عین حال، آغازکننده جریان رسیدگی نمی‌خواهد فعلاً هزینه زیادی صرف کند، توسل به شکایت کیفری مفیدتر است. برابر با بند ۴ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین (مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۱۸)، هزینه طرح شکایت کیفری، ده هزار تومان است؛ اما چنانچه کسی که اثر او مورد سرقت علمی قرار گرفته بخواهد اقامه دعوای حقوقی را انتخاب کند، هرگاه ضرر و زیانی که درخواست می‌کند، کم‌تر از بیست میلیون تومان باشد بر پایه بند «الف» ماده ۹ قانون شوراهای حل اختلاف (مصوب ۱۳۹۴/۹/۱۶) باید به جای مراجعه به دادگاه‌های عمومی حقوقی به شورای حل اختلاف رجوع شود که در این مورد، بر پایه ماده ۲۳ قانون مذکور: «هزینه رسیدگی شورای حل اختلاف در کلیه مراحل، در دعوای کیفری و غیرمالی، معادل هزینه دادرسی در محاکم دادگستری و در دعوای مالی، معادل پنجاه درصد (۵۰٪) آن است». اما هرگاه خواسته بیش از ۲۰ میلیون تومان باشد، حتی یک ریال بیش‌تر، کسی که اثر او مورد سرقت علمی قرار گرفته ناچار باید اقامه دعوا در دادگاه حقوقی را انتخاب کند که در این صورت، بر طبق قسمت «الف» از بند ۱۲ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین (مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۱۸)، «دعوای ای که خواسته آن تا مبلغ ده میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰) ریال تقویم شده باشد، معادل یک و نیم درصد (۵/۱ درصد) ارزش خواسته و بیش از مبلغ ده میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰) ریال، به نسبت مازاد بر آن دو درصد (۲۰۰۰۰۰۰۰) ارزش خواسته» به عنوان هزینه دادرسی وصول خواهد شد» که به این ترتیب، باید حدود ۳ و نیم درصد خواسته‌ای که اقامه‌کننده به عنوان ضرر و زیان مطالبه می‌کند پرداخت گردد و به تعبیری دیگر، برای هر یک میلیون تومان، سی و پنج

هزار تومان و برای نمونه، اگر خواست یک‌صد میلیون تومان باشد، اقامه‌کننده دعوا باید سه و نیم میلیون تومان به‌عنوان هزینه دادرسی بپردازد.

فارغ از تفاوتی که در هزینه دادرسی کیفری و حقوقی ملاحظه می‌شود، در خصوص هزینه‌های کارشناسی تفاوتی دیده نمی‌شود؛ زیرا در هر دو صورت، حق‌الزحمه کارشناسان بر پایه تعرفه حق‌الزحمه کارشناسان رسمی دادگستری (مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۲۵) محاسبه می‌شود، با این توضیح که اولاً هم در رسیدگی کیفری و هم در رسیدگی حقوقی، مرجع رسیدگی‌کننده حتماً موضوع را در آغاز به کارشناس تک‌نفره ارجاع می‌دهد؛ ثانیاً در ابتدا از شاکی یا خواهان خواسته می‌شود تا مبلغی بین ۸۰۰ هزار تومان تا یک و نیم میلیون تومان را حسب مورد به حساب دادگستری به شکل علی‌الحساب بابت ارجاع به کارشناسی بپردازد؛ ثالثاً هرگاه موضوع کارشناسی در اثر اعتراض به نظر کارشناس تک‌نفره، به ترتیب به هیئت سه‌نفره، پنج‌نفره، یا هفت‌نفره ارجاع شود، هزینه کارشناسی این هیئت‌های را نیز باید به هزینه‌های دعوا افزود.

نوع مطالبه و میزان

همان‌گونه از مطالب پیش‌گفته درباره سقف خواسته در دعوای حقوقی و مطالبه‌ای که شاکی در شکایت کیفری می‌تواند بخواهد، برمی‌آید، نوع مطالبه و میزان آن در دعوای حقوقی و شکایت کیفری متفاوت است.

در دعوای حقوقی، خواسته کسی که اثر او مورد سرقت علمی قرار گرفته، حد و اندازه‌ای ندارد و او می‌تواند هر مبلغی را به‌عنوان خسارت درخواست کند که در این صورت، اگر بتواند ورود خسارت و میزان آن را اثبات کند، دادگاه خواسته او را پذیرفته، به آن حکم خواهد کرد؛ اما در هر حال، او نمی‌تواند از دادگاه حقوقی، مجازات سارق علمی را بر پایه ماده ۲۳ قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان بخواهد.

اما در شکایت کیفری، کسی که اثر او مورد سرقت علمی قرار گرفته (شاکی) می‌تواند دو خواسته داشته باشد: ۱) مجازات سارق علمی که حد و اندازه آن به لحاظ حداقلی و حداکثری (سه ماه تا یک و نیم سال) کاملاً مشخص است و قابل افزایش و کاهش نیست، ۲) جبران ضرر و زیان ناشی از ارتکاب سرقت علمی که به شرحی که گفته شد معمولاً تعیین میزان خسارت یا ضرر و زیان با کارشناسان است. نکته درخور ذکر آن است که در مراجع قضایی ایران، اعم از دادگاه‌های کیفری و حقوقی و شوراهای حل اختلاف، با آن که حسب مقررات ناظر بر حقوق مالکیت فکری، پدیدآورنده دارای حقوق مادی و معنوی است، امکان مطالبه ضرر و زیان ناشی از نقض حقوق معنوی وجود ندارد و برخلاف ماده ۴ قانون مسئولیت مدنی (مصوب ۱۳۳۹/۲/۷) دادگاه‌ها به جبران خسارات معنوی رأی نمی‌دهند و البته کارشناسان دادگستری نیز امکان تعیین و اعلام این‌گونه خسارات را در رسیدگی‌های مربوط به سرقت علمی عملاً منتفی می‌دانند. البته برخی پدیدآوران یا وکلای آنان در مقام مطالبه خسارت معنوی به ماده ۱۴ قانون آیین دادرسی کیفری استناد می‌کنند. این ماده مقرر می‌دارد: «شاکی می‌تواند جبران تمام

ضرر و زیان‌های مادی و معنوی و منافع ممکن‌الحصول ناشی از جرم را مطالبه کند.»

«تبصره ۱: زیان معنوی عبارت از صدمات روحی یا هتک حیثیت و اعتبار شخصی، خانوادگی یا اجتماعی است. دادگاه می‌تواند علاوه بر صدور حکم به جبران خسارت مالی، به رفع زیان از طرق دیگر، از قبیل الزام به عذرخواهی و درج حکم در جراید و امثال آن حکم نماید.

«تبصره ۲: منافع ممکن‌الحصول تنها به مواردی اختصاص دارد که صدق اتلاف نماید. همچنین مقررات مرتبط به منافع ممکن‌الحصول و نیز پرداخت خسارت معنوی، شامل جرائم موجب تعزیرات منصوص شرعی و دیه نمی‌شود».

از همین رو، همچنان که گفته شده (Mohammadi et al., 2018)، در عمل، به‌ویژه در دعاوی مرتبط با سرقت علمی، امکان مطالبه خسارات معنوی با دشواری‌های فراوان اثباتی و اجرایی روبه‌رو است.

نوع رأی دادگاه

در رسیدگی کیفری، همان‌گونه که گفته شد، جز در تهران، رسیدگی از دادگاه کیفری آغاز می‌شود و دادگاه پس از ثبت شکایت، موضوع را به کارشناس مربوط که معمولاً کارشناس طبع و نشر است، ارجاع می‌دهد. هزینه این کارشناس با شاکی است. اگر کارشناس تک‌نفره و یا متعاقب آن، هیئت کارشناسی، برداشت بدون مجوز را تأیید نکند، دادگاه متهم را بی‌گناه تشخیص و درباره‌اش، حکم به برائت می‌دهد و گرنه برطبق ماده ۲۳ قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان که اخیراً به‌موجب ماده ۱۱ قانون کاهش مجازات جرائم تعزیری (مصوب ۱۳۹۹/۲/۲۳) اصلاح گردیده، حکم به محکومیت او به حبس تأدیبی (از ۳ ماه تا یک و نیم سال) خواهد داد و البته اگر ورود زیان مادی به پدیدآورنده نیز از سوی کارشناسان تأیید و اعلام شده باشد، مرتکب را به جبران خسارت مادی پدیدآورنده نیز محکوم خواهد کرد.

اما در تهران که در آن دادسرای فرهنگ و رسانه (دادسرای ناحیه ۳۵) وجود دارد، هرگاه پدیدآورنده در این دادسرا شکایت کند، موضوع از سوی بازپرس همچنان به کارشناس و متعاقب آن به هیئت کارشناسی ارجاع می‌شود و در این صورت، هرگاه کارشناس یا هیئت کارشناسی، برداشت بدون مجوز را تأیید نکند، بازپرس «قرار منع تعقیب» صادر می‌کند؛ اما اگر نظر بر مجرم بودن متهم باشد، ضمن «صدور کیفرخواست» و قرار جلب به دادرسی، پرونده به دادگاه کیفری ۲ ارجاع می‌شود که با بررسی پرونده، حکم به محکومیت صادر کند و یا با رد کیفرخواست، رأی به برائت طرفی که از او شکایت شده (مُشتکی عنه) صادر کند.

اما در دعاوی حقوقی که حسب مورد در شورای حل اختلاف یا دادگاه حقوقی مطرح می‌شود، رأی مرجع قضایی یا بر بی‌حقی خواهان و برائت طرف دعوا (خوانده) است و یا بر محکومیت خوانده به پرداخت ضرر و زیان.

در هر حال، رأی دادگاه، اعم از حقوقی یا کیفری، قابلیت تجدیدنظر دارد و در صورت صدور رأی بر

برائت (در شکایت کیفری) یا بی‌حقی خواهان (در دعوای حقوقی)، شخص پدیدآورنده، و در صورت صدور رأی بر تحمل مجازات و جزای نقدی یا صرف مجازات، شخص محکوم (مُشتکی‌عنه)، حق دارد که ظرف بیست روز از آنچه رأی داده شده، تجدیدنظرخواهی کند.

بحث و نتیجه‌گیری

سرقت ادبی از شناخته‌شده‌ترین و پرتکرارترین جرائمی است که در بافت‌های دانشگاهی و پژوهشی -و حتی خارج از آن‌ها- رخ می‌دهد و سرعت رشد قابل توجهی نیز دارد (Helgesson & Eriksson, 2015). بر پایه یافته پژوهش‌های پیشین (Vitse & Poland, 2012)، سرقت علمی یکی از کج‌روی‌های دانشگاهی رایج است و به نسبت دیگر کج‌روی‌های فراوانی بیشتری دارد. حتی برخی از نشریه‌های دانشگاهی گزارش کرده‌اند که یک‌سوم مقاله‌هایی که برایشان ارسال می‌شود، نشانی از سرقت علمی در آن‌ها دیده می‌شود (Bžždrr, 2012). به همین دلیل، موضوع سرقت علمی همواره یکی از پدیده‌های کلیدی و مهم، هم در زمینه اخلاق پژوهش و هم در نظام‌های حقوقی و قضایی است. همانند دیگر کشورهای جهان (Howard, 2007)، در ایران نیز یکی از دغدغه‌های کلیدی و یکی از جرم‌های پرتکرار در فعالیت‌های پژوهشی و ادبی، سرقت علمی است (Abbasi et al., 2020; Babaii & Nejadghanbar, 2017; Rezanejad & Rezaei, 2013). گفتنی است که سرقت علمی تنها در میان دانشجویان، که انتظار نمی‌روند چندان در زمینه‌های اخلاق پژوهش متخصص و باسواد باشند، رایج نیست و در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و دیگر مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی ایران نیز دیده می‌شود (Mahsa et al., 1970; Shaghaghi & Vasfi, 2019). با پیشرفت فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، به احتمال رخداد سرقت علمی نیز بیشتر خواهد شد، چراکه این فناوری‌ها رونوشت‌برداری، و حتی تغییر ظاهری متن (یا به اصطلاح، بازنویسی^۱) را آسان‌تر از گذشته کرده‌اند. از این رو، موضوع پیگیری و رسیدگی به سرقت علمی یکی از مسائلی مهمی است که پدیدآوران و خلاقان نیازمند کسب آگاهی درباره آن هستند.

فرایند قضایی رسیدگی به «برداشت بدون مجوز از اثر دیگری» دوشاخه دارد: ۱) فرایند کیفری و ۲) فرایند حقوقی. درحالی‌که مراجع صالح کیفری برای رسیدگی به شکایت از سرقت علمی دادگاه‌های عمومی کیفری و دادسرای فرهنگ و رسانه (دادسرای ناحیه ۳۵) هستند، مراجع صالح حقوقی برای رسیدگی به دعوای سرقت علمی دادگاه‌های عمومی حقوقی و شوراهای حل اختلاف به شمار می‌روند. از این رو، پدیدآوران باید بر پایه هدفشان از پیگیری قضایی سرقت علمی، فرایند رسیدگی را آغاز کنند.

با آنکه در قوانین گوناگون مرتبط با مالکیت فکری -به‌ویژه، مالکیت ادبی- در ایران خسارات قابل مطالبه ناشی از سرقت علمی -و به شکل کلی، نقض مالکیت فکری- پیش‌بینی شده‌اند، ولی این خسارات

1. paraphrasing

محدود هستند (Ahsani Forouz, 2013) و به شکل جزئی و مشروح به آن‌ها پرداخته نشده است. این مسئله گویای آن است که به شکل کلی، موضوع حق مؤلف، و به تبع آن، سرقت علمی، موضوع نبوده است که پرونده‌های فراوانی درباره آن در نظام قضایی و حقوقی ایران مطرح شده باشند. چراکه اگر چنین بود، به احتمال، جزئیات این قانون - به‌ویژه در فصل خسارت‌ها - بیشتر بود.

با توجه به آنچه گفته شد، می‌توان چند پیشنهاد کاربردی مرتبط مطرح کرد؛ نخستین پیشنهاد، تمرکز بر آموزش و آگاهی‌رسانی به پژوهشگران و پدیدآورندگان است. برگزاری کارگاه‌های آموزشی درباره حقوق مالکیت فکری و فرایندهای قضایی، تدوین راهنمای عملی برای پیگیری قضایی سرقت علمی، و ایجاد پورتال‌های اطلاع‌رسانی تخصصی می‌تواند به افزایش دانش حقوقی جامعه دانشگاهی بینجامد. این اقدامات به پدیدآورندگان کمک می‌کند تا از حقوق خود آگاه باشند و در صورت بروز تخلف، بتوانند به شیوه‌ای مؤثر از مراجع قضایی پیگیری کنند.

پیشنهاد دیگر، تسهیل فرایندهای قضایی است. توسعه سامانه‌های الکترونیکی برای ثبت و پیگیری شکایات، تخصصی‌تر کردن مراجع قضایی در حوزه مالکیت فکری در شهرهای مختلف، و کاهش هزینه‌های دادرسی برای پژوهشگران از جمله راهکارهای عملی در این زمینه هستند. این اقدامات می‌توانند زمان رسیدگی به پرونده‌ها را کوتاه‌تر کنند. همچنین، تقویت سازوکارهای تشخیص سرقت علمی از طریق استفاده از فناوری‌های پیشرفته، تشکیل هیئت‌های کارشناسی متخصص، و تدوین معیارهای شفاف برای تشخیص تخلف، می‌تواند به دقت بیشتر در رسیدگی‌های قضایی بینجامد. همچنین، ارائه خدمات حقوقی کم‌هزینه یا رایگان، ایجاد صندوق‌های حمایتی، و اصلاح قوانین برای جبران خسارت معنوی می‌تواند انگیزه پدیدآورندگان برای پیگیری قضایی را افزایش دهد.

فرهنگ‌سازی و پیشگیری از سرقت علمی از طریق نهادینه کردن اخلاق پژوهش در برنامه‌های درسی دانشگاه‌ها، تشویق پژوهش‌های اصیل، و رسانه‌ای کردن پرونده‌های شاخص نیز می‌تواند به کاهش موارد سرقت علمی بینجامد. بر پایه یافته‌های این پژوهش، می‌توان چندین پیشنهاد پژوهشی نیز مطرح کرد. نخست آنکه اطلاعات دقیقی پیرامون میزان آشنایی پدیدآوران - به‌ویژه پژوهشگران - درباره فرایندهای قضایی و شیوه رسیدگی به موارد سرقت علمی در دست نیست. از این‌رو، در پژوهش‌های آتی می‌توان دانش پدیدآوران در این زمینه را ارزیابی کرد. بی‌تردید، به‌واسطه چنین پژوهشی می‌توان به راهکارهایی اندیشید که دانش آنان را در این زمینه گسترش داد. از دیگر سو، شاید بتوان در پژوهشی به این موضوع پرداخت و تحلیلی آماری و محتوایی از پرونده‌ها و آرای قضایی پیرامون سرقت علمی انجام داد که هم می‌تواند به کار نظام حقوقی و قضایی ایران بیاید و هم می‌تواند به سیاست‌گذاران و قانون‌گذاران کمک کند تا در ویرایش قوانین و مقررات موجود مسائل کلیدی را مدنظر داشته باشند.

مقایسه فرایندهای قضایی ایران و مسائل پیرامون آن، از شروط رسیدگی قضایی به پرونده‌های سرقت علمی گرفته تا کم و کیف خساراتی که می‌توان مطالبه کرد، با کشورهای دیگر نیز قابل تأمل

است. به این منظور که ابزارها و فرایندهای قضایی موجود در کشور را بهبود بخشید و به نظام قضایی و حقوقی کشور کمک کرد تا سازوکارهای بهینه‌تری در این زمینه طراحی کند.

افزون بر این، پرداختن به «آرای قضایی» در زمینه سرقت ادبی نیز می‌تواند در دستور کار پژوهشگران قرار گیرد. می‌توان با روش تحلیل محتوا و یا روش‌های ماشینی، همانند متن‌کاوی، به بررسی این آرا پرداخت و وضعیت موجود در ایران را تحلیل کرد. همچنین، به دلایلی که مطرح شدند، تمرکز پژوهش کنونی بیشتر بر آثار سنتی انتشار، همانند کتاب، مقاله، و پایان‌نامه/رساله بود، در پژوهش‌های آتی می‌توان انواع جدیدتر انتشارات را بررسی و کاوش کرد. سرانجام، ارزیابی اثربخشی تنبیه‌ها و مجازات‌های موجود نیز می‌تواند بررسی شود. نتیجه این بررسی می‌تواند به درک نقش قانون‌گذاری در سرقت علمی یاری رساند.

References

- Abbasi, P., Yoosefi-Lebni, J., Jalali, A., Ziapour, A., & Nouri, P. (2020). Causes of the plagiarism: A grounded theory study. *Nursing Ethics*, 28(2), 282-296. <https://doi.org/10.1177/0969733020945753>
- Ahsani Forouz, M. (2013). Tests and criteria for evaluation of damages due to copyright infringement, in the internal law and some international conventions and regulations. *MLJ*, 6(0), 243-270. <http://ijmedicallaw.ir/article-1-329-en.html> [In Persian]
- Babaii, E., & Nejadghanbar, H. (2017). Plagiarism Among Iranian Graduate Students of Language Studies: Perspectives and Causes. *Ethics & Behavior*, 27(3), 240-258. <https://doi.org/10.1080/10508422.2016.1138864>
- Bžždr, , , BćććZu, , , L., Brumnn , , & rrrr ovččk , , (2012). eeevnnmē of ggggrrrsm in Recent Submissions to the Croatian Medical Journal. *Science and Engineering Ethics*, 18(2), 223-239. <https://doi.org/10.1007/s11948-011-9347-2>
- Colombet, C. (1990). *Grands principes du droit d'auteur et des droits voisins dans le monde* (A. R. Mohamadzadeh Vadghani, Trans.). Mizan .
- Depoorter, B., & Parisi, F. (2002). Fair use and copyright protection: a price theory explanation. *International Review of Law and Economics*, 21(4), 453-473. [https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0144-8188\(01\)00071-0](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0144-8188(01)00071-0)
- Evering, L. C., & Moorman, G. (2012). Rethinking Plagiarism in the Digital Age. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 56(1), 35-44. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/JAAL.00100>
- Falk, R. A. (2015). *Status of Law in International Society*. Princeton University Press .
- Habiba, S., & Meshkin Azarian, A. (2020). An Empirical Study of the Iranian Judicial Precedent on Trademark with an Emphasis on the Statistical Models. *Comparative Law Review*, 11(2), 501-523. <https://doi.org/10.22059/jcl.2020.296504.633952>
- Habiba, S., & Shooshtari, Z. (2020). Investigating The Relationship Between Public Policy and Arbitrability in Intellectual Property Disputes. *The Judiciarys Law Journal*, 84(110), 143-161. <https://doi.org/10.22106/jlj.2020.116017.2981>

- Halliday, A. C. (۱۹۸۷). Judicial Approach to Copyright Infringement. *IDEA*, 27. <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/idea27&div=21&id=&page=>
- Helgesson, G., & Eriksson, S. (2015). Plagiarism in research. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 18(1), 91-101. <https://doi.org/10.1007/s11019-014-9583-8>
- Goodman, R. (2007). Understanding Plagiarism. *Computers and Composition*, 24(1), 3-15. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.compcom.2006.12.005>
- Hughes, J. (2017). Fair Use and Its Politics – at Home and Abroad. In R. L. Okediji (Ed.), *Copyright law in an age of limitations and exceptions* (pp. 234-274). Cambridge University Press. <https://doi.org/DOI: 10.1017/9781316450901.010>
- Jafarzadeh, M., & Ashna, H. (2023). The Islamic Republic of Iran and the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works: A Cultural Security Perspective. *Strategic Studies Quarterly*, 26(3), 67-89. <https://doi.org/10.22034/srq.2023.399677.4062>
- Karapapa, S. (2013). A copyright exception for private copying in the United Kingdom. *EIPR*, 35(3), 129-137.
- Mahsa, G., Abbas, N.-J., Kiana, H., Kiarash, A., & Seyed Hassan, E.-R. (1970). Attitude toward Plagiarism among Iranian Medical Faculty Members. *Acta Medica Iranica*, 50(11). <https://acta.tums.ac.ir/index.php/acta/article/view/3992> [In Persian]
- Mohammadi, P., Moradpourshad, A., & Mobayen, H. (2018). Effects of Criminal Procedure Act 2014 in possibility of claiming moral damages and loss of profit in legal system of Iran. *Private Law Research*, 7(24), 65-93. <https://doi.org/10.22054/jplr.2018.13442.1342>
- Nelson, R. S., & Stepchysyn, V. (2007). *Library Plagiarism Policies*. Association of College and Research Libraries. https://www.google.com/books/edition/Library_Plagiarism_Policies/OHamIn5dPR8C?hl=en&gbpv=0
- Nezamolmolki, J. (2022). Assessment and Feasibility Study of the Desirability of Exceptional Courts for Proceedings Industrial Property Law Claims and Complaints with Emphasis on Iranian Law. *The Judiciary Law Journal*, 86(118), 339-368. <https://doi.org/10.22106/jlj.2021.530991.4193>
- Nicholson, D. R. (2008). Copyright: are people with sensory disabilities getting a fair deal? In D. H. Charbonneau (Ed.), *Global Information Inequalities* (pp. 129-147). Chandos Publishing. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016.B978-1-84334-361-5.50009-2>
- Ommi, M. H. (2022). *Intellectual Property in Iranian Judicial Procedure*. Mizan Legal Publications. [https://adminshop.mizan-law.ir/Content/upload/Untitled%20Extract%20Pages\(0\)\(2\).pdf](https://adminshop.mizan-law.ir/Content/upload/Untitled%20Extract%20Pages(0)(2).pdf) [In Persian]
- Reichman, J. H. (2017). The Limits of Limitations and Exceptions in Copyright Law. In R. L. Okediji (Ed.), *Copyright law in an age of limitations and exceptions* (pp. 292-314). Cambridge University Press. <https://doi.org/DOI: 10.1017/9781316450901.012>
- Rezanejad, A., & Rezaei, S. (۲۰۱۳). Academic Dishonesty at Universities: The Case of Plagiarism Among Iranian Language Students. *Journal of Academic Ethics*, 11(4), 275-295. <https://doi.org/10.1007/s10805-013-9193-8>
- Samuelson, P. (2017). Justifications for Copyright Limitations and Exceptions. In R. L. Okediji (Ed.), *Copyright law in an age of limitations and exceptions* (pp. 12-59). Cambridge University Press. <https://doi.org/DOI: 10.1017/9781316450901.003>

- Shaghghi, M., & Vasfi, M.-R. (2019). An Investigation into the Underpinning Factors of Plagiarism among Universities in Iran. 69(3), 201-212. <https://doi.org/doi:10.1515/libri-2017-0100> (Libri)
- University of Oxford. (2023). *Plagiarism: Information about what plagiarism is, and how you can avoid it*. University of Oxford. Retrieved December 22 from <https://www.ox.ac.uk/students/academic/guidance/skills/plagiarism>
- Vitse, C. L., & Poland, G. A. (2012). Plagiarism, self-plagiarism, scientific misconduct, and VACCINE: Protecting the science and the public. *Vaccine*, 30(50), 7131-7133. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2012.08.053>
- Wassom, B. D. (2015). Intellectual Property. In B. D. Wassom (Ed.), *Augmented Reality Law, Privacy, and Ethics* (pp. 101-151). Syngress. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/B978-0-12-800208-3-۷,۰۰۰۰۵->
- Zarkalam, S. (2019). *Literary and Artistic Property Law*. The Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Islamic Sciences and the Humanities (SAMT). <https://samt.ac.ir/fa/book/1707> [In Persian]

